

Rybki czyszciciele karzą oszustów, którzy znieważają ich klientów

Autor tekstu: **Ed Yong**

Tłumaczenie: **Krzysztof Achinger**

Jeżeli ktoś w twoim miejscu pracy obrazi klienta, zostanie najprawdopodobniej poważnie upomniany przez współpracowników lub szefa. Jeżeli ktoś zdenerwuje twojego przyjaciela, to zapewne odpłacisz się za to. Zdolność do karania tych, którzy zachowują się źle nawet, jeżeli nie obrazili nas samych, przenika wszystkie aspekty ludzkiego społeczeństwa. Nie jesteśmy jednak sami — ryby także piętnują złe zachowanie.

Wargatek sanitarnik (http://en.wikipedia.org/wiki/Bluestreak_cleaner_wrasse) (*Labroides dimidiatus*) obsługuje podwodne uzdrowisko dla większych ryb. Reklamuje swoje usługi poprzez jasne ubarwienie i wyróżniający się taniec. Gdy przybywają klienci, czyszciciel zjada pasożyty i martwą tkankę znajdujące się w trudnodostępnych miejscach. Samce i samice czasami łączą swoje „przedsiębiorstwa” w jedno i pracują wspólnie przy oczyszczaniu klienteli. W zamian za te usługi klienci odpłacają się nie zjadając swoich usługodawców.

Tak wyglądają podstawowe reguły, ale czyszciciele łamią czasami kontrakt. Zamiast skupić się na pasożytach, podjadają oni czasami śluz, który pokrywa skórę klientów. Jest to czyn niedozwolony — to tak, jakby masażystka obmacywała klienta w nieodpowiedni sposób podczas masażu. Znieważony klient zaniecha dalszych usług. Jest to szczególnie zła wiadomość, jeżeli czyszciciele pracują w parach, ponieważ druga ryбка, która nie zrobiła niczego złego, będzie stratna na przyszłych posiłkach z pasożytów.

Samce nie akceptują takiego zachowania. Nichola Raihani z Londyńskiego Stowarzyszenia Zoologicznego odkryła, że samce karzą samice, poganiając je agresywnie, gdy ich błazeństwa ze śluzem powodują, że klient odpływa. Kara ta powoduje, że pary czyszcicieli oferują lepsze usługi (http://zootis.zoologi.su.se/research/leimar/fulltext/Bsh_ary_etal2008.pdf) niż pojedyncze jednostki.

Raihani urządziła sztuczną stację oczyszczania, w której klienci zastępowani byli odpowiednikami z pleksiglasu zawierającymi dwa rodzaje pożywienia — smaczkowe płatki rybne zastępujące pasożyty oraz jeszcze smaczniejsze krewetki zastępujące śluz. Wargatki o wiele chętniej jadły krewetki niż płatki ryby, ale jeżeli już to robiły, to Raihani odgrywała rolę drażliwego klienta i natychmiast usuwała talerze.

Gdy to się działo, samce znacznie częściej skore były pogonić samice. Po takim pościgu, samice nie miały już ochoty na ponowne kosztowanie krewetek. Ponieważ dostały nauczkę, samce otrzymały pełniejszy posiłek następnym razem, gdy pojawił się „klient”. Gdy Raihani użyła szklanej przegrody, by przeszkodzić samcom w ich karcącej pogoni, samice były tak samo skore do oszukiwania przy następnym karmieniu, a samce były coraz głodniejsze.

Na pierwszy rzut oka, samce wargatek zachowują się dziwnie, jak na zwierzęta, karząc winnego w imieniu strony trzeciej nawet, jeżeli sami nie zostali obrażeni. Jest to powszechna praktyka w społeczeństwie ludzkim, ale znacznie rzadsza w świecie zwierząt. Jednak eksperyment Raihani wyraźnie pokazuje, że samce wyświadczają sobie w rzeczywistości przysługę, karząc samice w imieniu ofiary. Ich akt oczywistego altruizmu oznacza, że na dłuższą metę będą miały więcej

jedzenia.

W tym świetle ciekawie przedstawia się sprawa ludzkiego sposobu karania. Pisałem już [o tym](http://scienceblogs.com/notrocketscience/2008/12/why_punishment_is_worth_it_in_the_end.php) (http://scienceblogs.com/notrocketscience/2008/12/why_punishment_is_worth_it_in_the_end.php) [na blogu](http://scienceblogs.com/notrocketscience/2009/09/careers_trump_sticks_for_fostering_cooperation.php) (http://scienceblogs.com/notrocketscience/2009/09/careers_trump_sticks_for_fostering_cooperation.php) [kilkakrotnie](http://scienceblogs.com/notrocketscience/2008/03/workers_dont_punish_punishing_slackers_part_2.php) (http://scienceblogs.com/notrocketscience/2008/03/workers_dont_punish_punishing_slackers_part_2.php). Większość poprzednich badań skupiała się na karze z punktu widzenia społeczeństwa, sprawdzając ideę, że grupy współpracujących ludzi są ze sobą związane zdolnością do karania oszustów i darmożjadów.

Często takie kary są zasadniczo altruistyczne, ponieważ wykonuje się je kosztem jednostki — poświęcamy wiele czasu i sił na surowe karanie tych, którzy w naszym mniemaniu zachowują się niepoprawnie (spójrzcie na przykład na całą sceptyczną blogosferę). Ale wargatek, w demonstrowaniu tego jak *jednostki* oraz grupy mogą wyciągać korzyści z karania ofiary, pokazuje nam, że takie kary mogą wywodzić się raczej z samolubnych niż altruistycznych tendencji.

[Tekst oryginalu](http://scienceblogs.com/notrocketscience/2010/01/cheaters_fish_punish_cheats_who_ofend_their_customers.php) (http://scienceblogs.com/notrocketscience/2010/01/cheaters_fish_punish_cheats_who_ofend_their_customers.php).

Not Exactly Rocket Science, 7 stycznia 2010

Ed Yong

Mieszka w Londynie i pracuje w Cancer Research UK. Jego blog „Not Exactly Rocket Science” jest próbą zainteresowania nauką szerszej rzeszy czytelników poprzez unikanie żargonu i przystępną prezentację.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 17-01-2010)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,7085) (http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,7085)

Contents Copyright © 2000-2009 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2009 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych

niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl